

Zoo is Marnix, ook al, wanneer hij in 1568, balling 's lands, arm en berooid, in Emden gastvrijheid vindt; ⁴⁵⁾ het hart vervuld met zorg en medelijden over zijn geloofsgenooten, die achtergebleven, weerloos zijn overgeleverd aan Duc d' Alba, inquisitie en nieuwe bisschoppen; die, als zij, trouw blijvend aan hun geloof, de willekeurige inzetten der kerk en de wijsheid der Lovensche klerken weer afwijzen, den vuurdood zullen sterven.

En uit de volheid van zijn gemoed schrijft hij zijn *Byencorfe der Heilige Roomsche Kerke*. Een satire. Maar eene van bijzonderen aard; men heeft hierop te weinig gelet. Naar den vorm geen rechtstreeksche hekeling, komt zij toch in wezen, wat Volkelt noemt, de *Entrüstungssatire* nabij, veel nader althans dan aan de satire in engeren zin, die éénheid van stijl en voorstelling heeft, en verwantschap toont met de allegorie.

Hier vinden we de onmiddellijke tegenstelling van het laaggezonkene en het hoge ideaal. ⁴⁶⁾ Een steeds afwisselende aanwending van alle graden van ironie en sarkasme, tot bestrijding van een verderfelijke geachte leer, en een moordende tyrannie. Daarnaast en daaronder: de vol-ernstige handhaving en verkondiging der waarheid en de bezielde verdediging der vermoorde onnoozelheid.

Het boek zal in korten tijd zijn geschreven: waarschijnlijk de tweede helft van 1568; het karakter van het geschrift wijst op spontaneïteit; de verschillende tijdsbepalingen in den tekst: dood van Don Karlos, (Juli 1568), komst van Alva, Spaansche troepen in Groningen, het is 47 jaar na 1521, ⁴⁷⁾ geven goeden grond voor deze meening. De geestige opdracht aan den „Eerweerdighen, heylighen ende Hoochgheleerden Doctoer ende Magister Noster, Heer Franciscus Sonnius, Vader aller nieuwe bisschoppen in de Nederlanden”, is gedateerd „den 5^{den} Januarij, welke was dry Coningen avont, als de goede Catholycken hen vrolijk maken, ende roepen: De Coninck drinckt. Int Jaer 1569”.

Daarmee is niet gezegd, dat Marnix alle materiaal in dien